

KATEDRA KATEDRA

**MRTVI
KOT**

OD BESED K DEJANJEM

Vzrok, da se ob tej sintagmi zgroženi spomnimo socialističnih zaklinjevalnih ritualov, usmerjenih v katarzično imitiranje realnosti, je, da gre za privilegirano geslo vodje, oblastnika, tistega, katerega dejanja so po definiciji — besede. Dokler so nas s tem bebastim aktivističnim vzklikom osrečevali zgolj oblastniki izza govorniških odrov, smo imeli na razpolago dva možna sklepa. Takole smo si rekli: ali nas imajo za norca in nas torej popolnoma podcenjujejo ali pa so sami nepristevni in ne vedo, kaj govorijo. Kakorkoli že je, to ni samo njihov problem. Vedejo se, kot da ne bi vedeli, da je tudi besedenje legitimno dejanje, da je konstitutivno politično dejanje; kot da ne bi opazili, da so se ujeli v retorično past — v tisti znani sofistični paradoks s Krete, ki bi ga lahko strnili v nemogoči izjavi: »Vedno lažem!« Saj vam je jasno, če vedno lažeš, lažeš tudi sedaj, torej ni res, da lažeš vedno, kot si trdil. Ali izjava požre tistega, ki jo izjavlja, ali pa obratno, on požre izjavo. Govornik pač pade v referenco lastne izjave, ko spregleda, da bi bil edini konsistentni način, da uresniči svoj poziv, ta, da ga zamolči. Da nam da zgled in neha blebetati. »Od besed k dejanjem« je samo po sebi neizgovorljivo, nemogoče geslo, zato nas ne presebeča, da predstavlja pomemben emfatični del repertarja verbalne magije političnih vračev, ki posebejdemokracijo plemenskih zvez Balkanskega sredogorja.

Ker pa od slabih govorcev — vsaj tistih politične pasme — ne pričakujemo kaj prida pozitivnih dejanj, nam je ljubše, da vztrajajo pri svojem. Kajti besede, na srečo, domujejo v simbolnem. In če sem na tem mestu nekoč že pisal o arhaičnem pojmovanju jezika, ki da je izenačevanje besede in stvari, referenta in znaka, lahko danes dodam, da je naša domovina eden dokazov za neustreznost takšnega pojmovanja. Če bi namreč besede že zgolj z izgovarjanjem neposredno realizirale svojo vsebino, bi v Jugoslaviji živeli le še tuji veleposlaniki in človeške ribice.

Vedno pride do zabavne situacije, ko podrejeni prevzemajo vedenje oblastnikov. Posebej še, kadar se to zgodi na področju govorniške obredne prakse v družbi, ki boleha za prisilno nevrozo in svoje konflikte rešuje z zaničanjem, sprenevedanjem in brezplodno mitotvornostjo. Prav to se je zgodilo, ko se je dogajal »narod« (nacionalizirano ljudstvo, ali karkoli že to je). Prišel je na cesto, postavil zrcalo in jim začel zdaj sam kričati: »Predimo na delo!« Poleg tega, da tudi oni s tem padejo na prej opisano finto, pa spravljajo oblastnike v neznosen položaj, ko jih pozivajo k dejanjem. Njihov edini možni odgovor bi bil »Ne, dragi moji, tega smo se mi prvi spomnili, umolknite, to so naša gesla, ne kradite jih, to moramo mi govoriti vam!« Predvsem pa je treba seveda zagotoviti, da ne »predejo na delo«, če ne drugače, pa tako, da jim dopuščamo, da v nedogled ponavljajo svoj bojni klic.

In kaj nam preostane? Nič drugega kot ugotovitev, da je v deželi, kjer vsa dejanja ne le spodletijo, ampak se jih tudi upravičeno bojimo, edina preostala konstruktivna parola — »Od dejanj k besedam!«

Boris Svetel

ŽID KOT SOVRAŽNIK ALI ZGODOVINA SE PONAVLJA

... Iz povedanega lahko povzamemo, da je Žid samo ena od možnih pojavnih oblik sovražnika; sovražnik je obči pojem za najrazličnejše kategorije ljudi, za katere pa velja splošno pravilo, da jim ne pripadajo vse tiste pravice, ki siicer pripadajo ljudem, večini. Sovražnik je (bil) v najboljšem primeru drugorazredni človek, človek z omejeno pravico do pritožbe. V primitivnih družbah (prav tako pa v »kulturnih« oziroma »razvitih« družbah, ki se razglašajo za vrhunec zgodovinskega razvoja, kot na primer Tretji rajh ipd.) so veljali sovražniki bolj za živali kot za ljudi. (...)

Pojem sovražnika je dobil posebno dimenzijo z odkritjem notranjega sovražnika. Le-ta se od navadnega sovražnika razlikuje zlasti po tem, da ga je precej težje prepoznati in odkriti: zakaj na videz je »naš«. Prav zaradi tega pa je (bil) toliko bolj nevaren. Če je pripadnik prirodnega ljudstva srečal pripadnika drugega ljudstva, ki mu je bil napoti, ga je pač ubil. S tem seveda ni obremenjeval svoje vesti, saj je šlo vendar za nečloveka. Takšne kvalifikacije pa ni (bilo) mogoče po enostavni analogiji prenesti tudi na notranjega sovražnika, kajti on je bil »naš«, torej človek, preden je bil razkrinkan kot sovražnik.

Božidar Jezernik

ukradeno iz: **PROBLEMI 1, 1985**
Židovsko vprašanje, s. 23-24

V trenutku posebnega samočutja skuša politično življenje zatreti svojo predpostavko, občansko prvino in njene prvine, in se konstituirati kot dejansko, neprotislavno generično življenje človeka. To pa mora le z **nasilnim** nasprotjem do svojih življenjskih pogojev, edinole ko razglašajo revolucijo za nekaj **trajnega**, in zato se konča politična drama z zopetno vzpostavitev religije, privatne lastnine, vseh prvih občanske družbe prav tako nujno, kot se konča vojna z mirom.

Karl Marx
Prispevek k židovskemu vprašanju, 1843
MEID I, s. 163-164

BERIMO TITA! IZ BOGASTVA TITOVH TEORETIČNIH MISLI ZA LEPSI JUTRI

Če ste začeli branje našega časopisa na tej strani, je lepo in prav, da vas opozorimo na zahtevnost nekaterih prispevkov in uvedemo v teoretične članke z odlomkom iz prispevka J. Broza, ki nosi pomenljiv naslov »v založniški politiki je potreben marksistični pristop«. Prispevek je nastal na podlagi razgovora delegacije založb in knjigarnarjev Jugoslavije leta 1973. Naj uvod sklenemo z odlomkom iz predgovora k spisom »Tito o vzgoji in izobraževanju«:

... Bogastvo Titovih teoretičnih misli, praktičnih stališč, sugestij in naročil preveča naše dosežke na področju vzgoje in izobraževanja, to je vtok nadaljnjih preobrazb, preobratov v tem območju družbenega dela ...

Torej, k bogastvu:

... Predvsem moramo izdajati marksistično literaturo in skrbeti, da jo bodo naši ljudje brali. In to ne le vodilni ljudje, da bi potlej uporabljali citate, kadar so jim potrebni. Vsi moramo obvladati to teorijo, priti mora v jedro razumevanja našega družbenega razvoja. To je zdaj naša neposredna naloga. Seveda na moremo zahtevati le, da bi ljudje kupovali vsa Marsova dela. To je največja literatura. Takrat, ko sem bil na robiji, sem več mesecev delal pri prvem in drugem poglavju Kapitala. Imel sem dovolj časa. Danes pa ga ne bi imel toliko. Zdal moramo izdajati tudi poljudna dela, skripta, izvlečke, itd., da bi zagotovili, da lahko marksistično literaturo berejo tudi začetniki. Potrebna nam je množična marksistična literatura, kajti marksistična izobrazba naših ljudi je daleč pod potrebno ravnijo ...

... Včasih so se prek založniških podjetij infiltrirala tudi kontrarevolucionarna stališča v naše družbeno življenje. Tudi tu ni bilo dovolj budnosti. Za to se morajo zavzeti tudi delovni kolektivi, zlasti komunisti v njih in vsi vi, ki ste neposredno odgovorni za te zadeve ...

V prihodnji številki bomo študente in prosvetne delavce osvetovali na temo: »Izobraževanje in prosvetni delavci na Titovi poti revolucije, ki teče.«

»Takrat bo hudo, ko bo motika pisala in kopalo pero.«

slovenski ljudski pregovor

»Človek brez sovražnikov — človek brez veljave.«

srbski ljudski pregovor

Mogoče ne veste,

— da je hit kaseto »niko nema što Srbim imade« izdal Glas cerkve iz Šabca, napeve pa izvajata prva diakona Vlada Mikić in Radomir Perčević. Dobili smo, torej, avtentično pop glasbo ...

— pesem »Marjane, Marjane« je dobila dodatek dveh verzov, ki jih pojejo v dveh variantah — zahodni »I još jedno slovo / ime Isusovo« in vzhodni »Nemoj barjak viti / jer ču ga spaliti«. Gre za hit s tekom, posledice pa so različne. Hokejisti »Medveščaka« so ob prvi osvojitvi naslov državnih prvakov, navijači Osijeka pa so se znašli v zaporu. Ob petju druge preti v Splitu pretep ...

— ko je Tomislav Jakić razkrinkal Roberta Botterija in strip v Mladini, je slednji dobil pismo, v katerem med drugim piše: »Ubit čemo te, pička ti materina lažove, bitango, nisi dostojan, da živiš v Jugoslaviji, idi Gebelsu i Hitleru, budalo Slovenačka. Doči če i tebi kraj. Zavjetujem se, da neče tvoj list da se prodaje na području Rijeke, jer sve što donosi su obične laži i insinucije. Ti si najgori od najgorih fašista koje smo videli na ovoj kugli, ali nečeš dugo.« In tudi ni dolgo. Kmalu za tem pismom so, za vsak primer, kolporterji iz Ljubljane na Korzu prodajali Mladino.

(Val, Rijeka, 3. 3. 1989)

PUČ NA RADIU MARIBOR

»Od danes zjutraj smo vso oblast v fevdalni državi Maribor prevzeli **Mi** (majestic plural), **Spoštovana Ekselencija Človek in Gospod Nadzorni**,« je preko državnega radia sporočil naš novi vodja (Ti češ biti drugi Tito, jer Nadzorni ti je ime ponosito), potem ko so v **koordinirani in bliskoviti akciji pripadniki JLA razorožili Teritorialno obrambo mesta** in države Maribor. Nadzorni je po svojem govoru na radiu, ki so ga zavarovali najvišji oficirji JLA (Na sliki dvornega fotografa Dragishe von Modričaca: poleg Nadzornega, z zadovoljnim nasmeškom po popolnoma uspelem puču, kar kaže na **veliko borbeno in moralno pripravljenost naših oboroženih sil**, da o bratstvu i jedinstvu uopšte ne pričamo, levo: generalpolkovnik **Svetozar Višnjic**, desno od Nadzornega pa generalmajor **Ivo Tominc** — public relations — in polkovnik **Lojze Lipnik**. Levi civilist Kremžar

že hiti izpolnjevati nove naloge, za desnega pa je generalmajor Ivo Tominc že odredil priprav za nedolocen čas, saj nesrečnež ni **pravočasno razumel novonastalega položaja** in je v trenutku vdora v radijski studio preplašeno in neumestno krillil z rokami, kaj je jecljal, pa itak ni nihče poslušal.), torej je Nadzorni po radiu ljudstvu, ki ga je po ulicah **razganjalo od radosti nad pogumnim činom** ljudi iz generalštaba Nadzornega, prebivalstvu obljubil varstvo človečanskih pravic, krepitev bratstva i jedinstva, svobodni trg in takojšnjo borbo za priznanje režima v svetu. Toda, da bodo ti svetli cilji uresničeni, je zaradi rovarjenja podlih ostankov notranjega sovražnika, moral napovedati **policijsko uro** od 14. popoldan, ko ljudje končajo s šihom. Narod je prvi ukrep Nadzornega sprejel z **navdušenjem**, saj to končno pomeni **stabilizacijo** nemogočih razmer v državi, te pa je zakrivil stari režim.

FRANCO JURI

V širši javnosti (slovenski, jugoslovanski) je znan predvsem kot eden od govornikov na kriminaliziranem zborovanju organizacij, zvez in društev v Cankarjevem domu v Ljubljani. V glasbenih

krogih je znan kot član skupine Istranova, glasbene skupine, ki obuja istrsko glasbeno tradicijo. Na Primorskem, predvsem pa na Obali, v hrvaški Istri, na Reki, v sosednji deželi Furlaniji-Juljski krajini

pa je znan predvsem kot glavni akter prepoveda italijanske narodnostne skupnosti pri nas, njene pomladi, kot ustanovitelj Skupine 88, ki je v Istro prinesla del slovenske »glasnosti«.

KAYEDRA Najprej, kako bi predstavil samega sebe? Kdo je Franco Juri?

JURI: Človek 32-ih let, asistent italijanske književnosti na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Po politični, svetovno-nazorski opredelitvi recimo da sem laični, neideološki socialist. Tako kot veliko sovrstnikov, »mlajših bratov 88«. (takrat sem bil namreč smrkavec enajstih let, ki je majske barikade gledal na televiziji podobno kot kavbojski film; navijal pa sem že takrat za Indijance!), sem šel skozi nekaj pomembnih etap »novolevičarstva«. Danes pa ugotavljam, da ni bilo vse indijansko, kar je imelo dolge lase in rdečo barvo. Sedaj je, hvala Bogu, čas streznitve, pragmatizma, propadanja velikih mitov in idealov in morda čas afirmacije potreb konkretnega človeka. Mislim, da mora demokracija izhajati iz teh ugotovitev; demokracija je plod stalne, neprekinjene dialektike (brez dokončne sinteze) med dvema navidezno nasprotujočima pogledoma; med družbeno pravičnim kolektivnim redom in individualno svobodo, z vsemi možnimi vmesnimi niansami — pluralizmom.

Sprijazniti se moramo z dejstvom, da končnih rešitev tako v življenju, kot v politiki ni. Ideologije so proizvod izvirnega greha, izvirne prevare končnih ciljev: idealnih družb.

Osebnost ne maram množic in ne zastav. Kjerkoli bi bil slab patriot. Želel bi diskretno, intimno družbo, kjer bi našel mesto občutka za ironijo. Temperamentnost naj ostane v okviru erotike, tiste prave, brez politike.

KAYEDRA Predpostavljam, da imaš tudi nekaj političnih nasprotnikov. Kaj misliš, kako te oni vidijo?

JURI: Verjetno kot rezervnega vojnika broj ...

Bodo srbski intelektualci postali žrtve lastne »revolucije«?

KAYEDRA Tudi ti si kot zastopnik Skupine 88, Debatnega kluba 89 in kot Italijan nastopil na »zloglasnem« zborovanju v Cankarjevem domu v Ljubljani. Miloševićev tisk na jugu Jugoslavije in domala vsa srbska, vojvodinska in makedonska ter črnogorska politika je zbor označila za »protisrbski« in kot odkrito podporo »albanskemu separatizmu in iredentizmu«. Zaradi tega so sprožili pravo gospodarsko blokado Slovenije.

Si še zmeraj prepričan, da je bila odločitev o zboru in peticiji pravilna in zakaj?

JURI: Ne le pravilna, temveč nujna in modra tudi s političnega vidika. Nadaljnji dogodki — izredno stanje in represija na Kosovu, tanki, škandalozen nastop Mojsova v zvezi skupščini, nonšalantnost oblasti do dostojanstvenega protesta enega naroda, prisilno delo za rudarje itd. — so samo potrdili nekatere »ostrejšje« ocene, izrečene v Cankarjevem domu. Z zborom smo dejansko prvič pokazali, kaj v Sloveniji pojmujejo kot »enotnost v različnosti« in kako je možno tudi neortodoksnih stvari povedati, ne da bi uporabljali demagoško-populistične vzorce in mitingaško scenografijo. Nastopi na zboru so bili odraz pluralnosti naših pogledov do jugo-kosovske drame, samo

sporočilo zbora pa je najboljše strnila skupna izjava proti izrednemu stanju, za mir in sožitje.

Prepričan sem, da je bil ljubljanski zbor doslej najvišji dosežek t.i. slovenske pomladi, seveda z vsemi tveganji, ki jih takšna pomlad prinaša s seboj.

Naslednji odločilni korak k demokraciji pa bo vsekakor svobodno glasovanje (referendum) za ali proti taki pomladi.

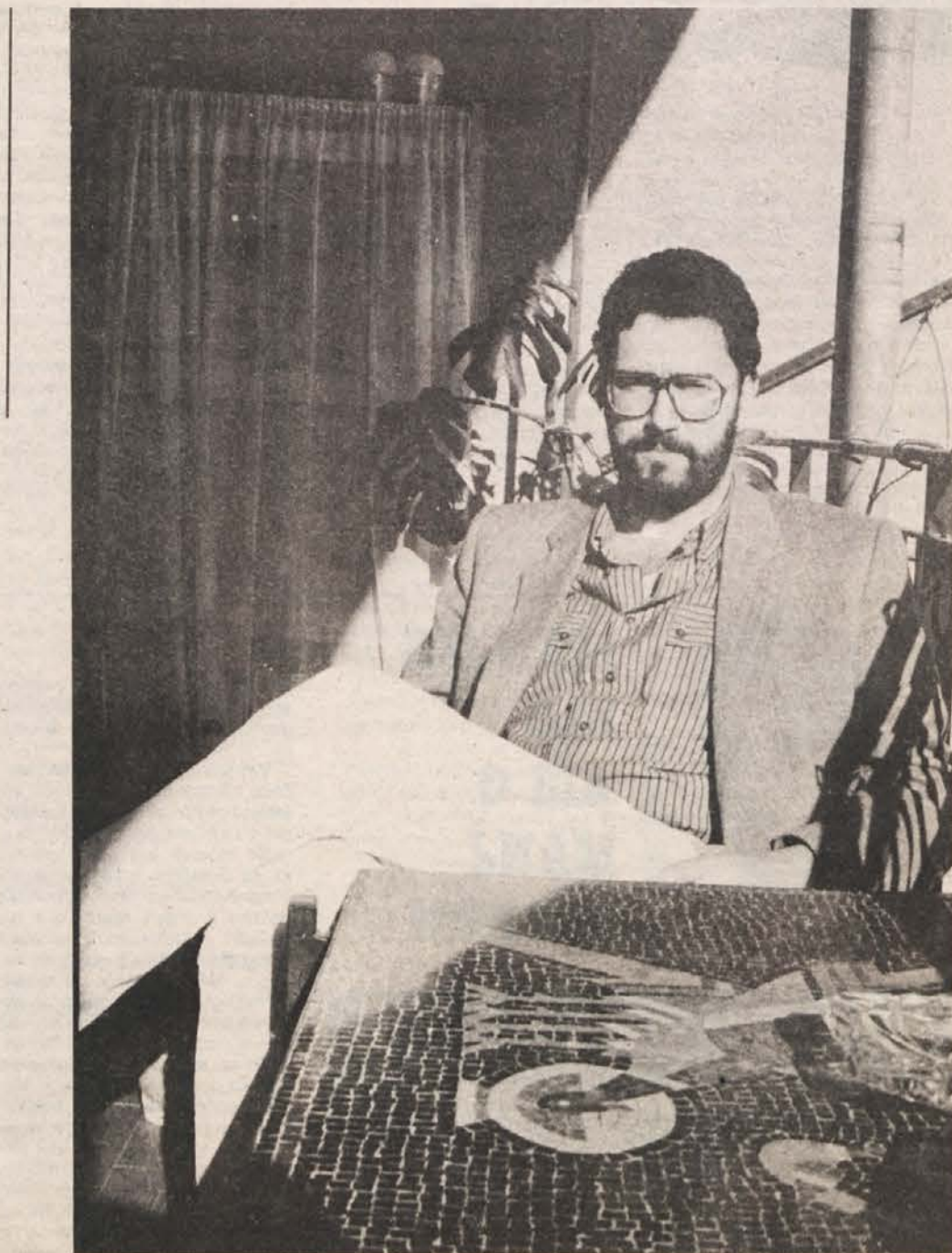
Vsekakor je to, kar se trenutno dogaja v Sloveniji, pomembna izkušnja za vse: za tiste, ki »sestopajo« z oblasti, kot za tiste, ki vanjo »rinejo«.

Kultura parlamentarnosti si utira pot v politiko, politika sama pa postaja del vsakdanjosti. Civilna družba morda že res obstaja, škoda pa bi bilo, če bi se omejila samo na občutek skupne nevarnosti. Predvsem upam, da skupni strah ne bo utrdil skupnih fobij in da se bo parlamentarna kultura razvijala na pozitivnih in propozitivnih vrednotah.

Glede histeričnih reakcij dan po zborovanju v Cankarjevem domu pa le to: ne motijo me kritike in nestrinjanje, saj so sestavni del demokratske igre. Moti pa me obsesivni, patološki poziv k linču, k obračunavanju po znanih preteklih stalinističnih vzorcih, k represiji, k orožju. Moti me fanatizem kakršnekoli nacionalnosti in barve. Preseneča pa me, kako vse to očitno ne moti (ne glede na politične poglede o Kosovu, Jugoslaviji, Slovincih in Srbih) intelektualce, kot so denimo Čosić, Tadić, Davidović, ... mar ne razumejo, da bodo jutri, v romunizirani ali iranizirani Jugoslaviji, ko bodo vsi »sovražniki« uničeni, sami postali žrtve lastne »revolucije«? Gredo se zelo nevarne igre, ki odobravajo nasilje kot edino možno sredstvo za reševanje problemov. Morda jih dinamika in naelektrenost razburjenih množic res navdihujeta; vendar, gospodje intelektualci, ali niso bile že dovolj izčrpne in zgovorne inspiracije futuristov, Marinettija, Majakovskega ali morda »sorbonskega« Pol Pota? Že dan pred zborom v Cankarjevem domu smo vedeli, da se po celi Srbiji pripravljajo množični mitingi.

Pričakovali smo tudi, da bodo organizatorji »spontanih« demonstracij dodali kosovskemu meniju tudi užitno »slovensko kosilo«, oziroma »nove« sovražnike — udeležence ljubljanskega protesta. Vsekakor smo pospešili skrbno pripravljene mitinge, ki so očitno čakali na pozitiven izid rudarskega štrajka, saj bi eventualna tragedija v starotrških rovih nekoliko zasenčila »voljo ljudstva«.

Prijateljica Beograjkanka, ki sem ji pred dnevi pokazal besedilo našega govora (Debatni klub 89 in Skupina 88), mi je pritrčila, da je bila medijska manipulacija beogradske televizije pri posredovanju informacije o našem zboru izveden

z veliko profesionalnostjo, predvsem pa z izredno slabimi prevodi, v glavnem odgovarjajočimi(?) Dosegla pa je zaželjeni cilj: prikazati naša stališča kot izrazito »protisrbska«.

No, da ne bomo naivni. Pri vseh teh srbskih množicah gre dejansko za množično podporo Miloševićevi politiki in za že očitno proti-slovensko razpoloženje večine. Vendar upam, da takšna identifikacija z »voždom« ter s fobično-agresivnimi vrednotami ne bo postala nepovratna in da se bo, prej ali slej, demokratični Beograd streznil in oglasil. To je seveda odvisno od več faktorjev. Če pa do tega ne bo prišlo in se bo srbski narod vse bolj identificiral z nasilniško apoloģijo Solevičev, Miloševićev, Kertesev in drugih liderjev maspoka, bo treba odgovore spet poiskati v najbolj znani knjigi Wilhelma Reicha ...

Vojaškega udara jugoslovanski establishment ne potrebuje

KAYEDRA Ekonomska blokada, ki jo izvajajo podjetja iz Srbije pa vendar bolj spominja na čas Informbiroja, ko so to počele dežele socialističnega bloka ...

JURI: Pri tem gre za izrazito protiustavno dejanje. Kljub temu pa menim, da ne bi smeli biti preveč panični, saj gre, zlasti v nekaterih primerih, za očitno farso.

Tu je primer Vulkana, ki je s Savo Kranj prekinil le formalno. Že naslednji dan so prosili slovenske partnerje, da bi poslovne odnose nadaljevali in da bi bila prekinitev samo formalna, ker so to narekovali politikomisarji.

Po ocenah gospodarske zbornice je danes 12 slovenskih podjetij, ki bi lahko resno trpela zaradi blokade. To je

vsekakor klasičen primer gospodarske vojne, ki pravzaprav razkrinkuje nezanesljive partnerje, ki očitno ne razmišljajo in delujejo poslovno, temveč pod očitnim vplivom političnega fevdalizma. Po ekonomski logiki je boljše take partnerje izgubiti. To je prilika za marsikatero slovensko podjetje, da se čim prej poskuša presmeriti k novim tržiščem in k novim sodelavcem v Jugoslaviji in v bližnjem evropskem prostoru. Če bo to uspelo, bo mogoče trditi, da je bila ta neustavna, nesmiselna, negospodarna vojna celo koristna.

KAYEDRA Od vsepovsod se stišajo glasovi, da je vojska edina sila, ki bi lahko obdržala enotnost jugoslovanske države. Je po tvojem mnenju možnost vojaškega udara realna? Zakaj?

JURI: Vojaškega udara jugoslovanski establishment ne potrebuje, vsaj v klasični, »južno-ameriški« inačici ne. Vojska ima pri nas ogromno politično moč, nikoli ni bila nevtralna sila. Z zadnjimi kosovskimi dogodki pa je naše slavno predsedstvo pokazalo, kako se lahko poslužuje vojske tudi mimo ustavnih pravil, kako se vojska oziroma najmočnejša partija lahko poslužuje predsedstva (sic!). Naša država je zelo militarizirana, intenziteta militarizacije pa se lahko stopnjuje kadarkoli, danes na Kosovu, jutri morda v Sloveniji, brez kakšnih objektivnih razlogov. Razglasitev »kontrarevolucije« kot povod za eskalacijo represije je izrazito subjektivno dejanje. Farsa skupščinskega glasovanja v obkoljenem zveznem parlamentu vse to še bolj potrjuje.

Ker pa sem po naravi optimist in ker vojaški vrh sestavljajo šolane osebe, upam v njihov občutek za realnost. V Španiji so »neljudski« vojaški

kljub nostalgiji vdanosti preteklemu frankizmu kmalu prišli do sklepa, da je tudi za njih svetlejša prihodnost v demokraciji, evropski opciji. Očitno se niso zmotili. Modrost pa naj vodi tudi naše generale.

Od ljudske naj postane naša vojska moderna, učinkovita, »nevtralna«, sredstvo demokratskega, parlamentarnega sistema. »Revolucija in vojna« sta že zdavnaj končani, čarovnic ni. Pozitivne vrednote socializma pa naj bodo naša priložnost za kultiviranje temeljnih humanih vrednot tudi v vojski: spoštovanje posameznika, različnih principov, oporečnosti in alternativnih, neoboroženih možnosti služenja vojaškega roka. Saj to razumejo že Madžari, Poljaki. Ni razloga, da ne bi družbene evolucije dojeli tudi najvišji predstavniki JLA ...

Usoda italijanske manjšine je vprašljiva in nejasna

KAYEDRA Pa vendar: kaj bi storil v primeru vojaškega udara?

JURI: Poznaš ansambla Inti Illimani in Quilapayun? Predvsem od njih smo sredi sedemdesetih let spoznali prekrasno andsko glasbo; čarobne zvoke »quene«, melodije »charanga«, otožnost indiosov Quechua in Aymara, revolucionarnost čilenskih delavskih »quecas« ... »El pueblo unido jamás será vencido« (združeno ljudstvo ne bo nikdar premagano) ... Igrali so širom po svetu. V to jih je prisilila »junta« generala Pinocheta. Verjetno bi se v takem (upam neverjetnem) primeru širila tudi istrska pesem, ne-temperirani zvoki »sopeles«, pleši »guncev« in lepe stare »vilote« ... saj veš, igrati na nekaj ljudskih instrumentov, včasih

POGUBNI IZZIV SLOVENSKE POMLADI

celo z »zgodovinskimi« ansambli Istranova. Znašel bi se, morda na drugi strani oceana, v demokratični Argentini ali celo Čilu. Kakšna ironija!

KAVEBRA Ali si že razmišljal, da bi zapustil to razpadajočo Jugoslavijo, kot je to storilo pred tabo že 300 tisoč Istranov, predvsem Italijanov?

JURI: Da, večkrat, in ne le zaradi nekakšnih političnih tveganj. Danes se nam dejansko postavlja osnovno eksistenčno vprašanje: kaj lahko počnem v taki brezperspektivni družbi? Če bi le ostalo upanje na kakšno izboljšanje ... sedanji trendi izničujejo tudi takšno sanjarjenje. Vzrok za to, da se še nisem odločil za ta korak, je predvsem navezanost na svoje okolje: na Istro in Ljubljano, kjer delam in kjer poskušam po svojih skromnih močeh prispevati k tej tvegani pomladi. V slovenskem demokratičnem preporodu je vsekakor veliko več privlačnih kot odbijajočih prvin; v njem pa doživljam marsikaj, kar bi drugod, tudi v Italiji, verjetno zelo pogrešal.

KAVEBRA Zdi se, da je italijanska narodnost milijon svetlobnih let oddaljena od Kosova. A vendar so tudi Albanci, kljub svoji številčnosti, narodna manjšina. V čem so po tvojem podobnosti in v čem razlike med položajem Albancev in položajem Italijanov v Jugoslaviji?

JURI: Naši kulturi — albanška in istrsko-italijanska — sta, kljub določenim jadranskim sedimentom, zelo različni. Razlika je znatna tudi v demografskem družbenem in političnem položaju obeh narodnosti. Albaneci je skoraj dva milijona; žive strnjeno, ohranili so lastno teritorialnost. Italijanov je v Istri, po povojnem eksodusu (med 250 in 300 tisoč odseljenih Istranov in Kvarnercev) ostala le peščica, ki se, sodeč po preštevanju na popisih prebivalstva, zmanjša vsakih 10 let za tretjino. Po zadnjem štetju naj bi jih bilo le še 15 tisoč, seveda opredeljenih. Skoraj povsod, razen v Galizi pri Pulju, so danes neznamna manjšina, brez svojega etničnega ozemlja, brez lastne ekonomije in do nedavnega brez možnosti samostojnega političnega organiziranja. V mestih, ki so bila do prvih petdesetih let pretežno romanska, znaša manjšina le 2 odstotka celotnega prebivalstva. Rodnost pri Albancih je visoka, pri Italijanih je nižja od slovenske. Veliko je pri nas ostarelega prebivalstva, mladi pa radi odhajajo ali pa se asimilirajo. Naša prednost je le v tem, da živimo v delu države, kjer je končno prišlo do relativne demokratizacije, kar nam sedaj omogoča nastopati nekoliko bolj odkrito. Poleg tega je zlasti Slovenija dokaj občutljiva za narodnostno vprašanje in pravice avtohtonega prebivalstva, zato

nas maloštevilčnost, vsaj s formalne plati, zaenkrat ne ogroža. Dvojezičnost je na Obali dejstvo, ki ga počasi prisvaja tudi večinski narod, zlasti avtohtoni; razume ga pač kot možnost za večjo komunikacijo s svetom, z Evropo. Kljub temu pa je usoda italijanske manjšine res vprašljiva in nejasna. Odvisna je nedvomno od odprtosti oziroma zaprtosti zahodne meje, evropeizacije Jugoslavije, Istre ...

Tisto, kar nas zgodovinsko tesno veže z vsemi ostalimi manjšinami, posebej pa z Albanci, je vsiljen občutek manjvrednosti in potreba po stalnem izkazovanju ideološkega lojalizma do večine, da bi tako lahko upravičili prisotnost na ozemlju svojih prednikov. To, kar danes doživljajo Albanci na Kosovu in v Makedoniji, so istrski Italijani doživljali v najmračnejših petdesetih letih in ponekod še danes: delitev na »poštene« in »nepoštene«, sumničjenje, obtožbe iredentizma, podtikanje petokolonaštva, itd. Pogromi uporabljajo vedno iste nalepke, nimajo fantazije ...

»Zdresirani« k ubogljivosti in potrpežljivosti ...

KAVEBRA Kljub odločnemu nasprotovanju Slovenije se postopek za sprejem zveznega zakona o uradni rabi jezikov narodnosti in njihovih zastav v zveznih organih nadaljuje. Kako reagirati, če bo do sprejema kljub nasprotovanju Slo-

venije (italijanske in madžarske manjšine) vendarle prišlo?

KAVEBRA Vprašanje takega zakona, ki pogojuje jezikovne pravice s številčnostjo in kompaktnostjo, in njegovo izvajanje na ravni federacije ni le udarec za manjšino. Pravzaprav je tudi ta problem le »sekundaren« simptom porajanja neke tretje Jugoslavije; »izhoda« iz krize po Miloševićevem scenariju, brez upoštevanja konsenza in s preglasovanjem večine. V kolikor bo prevladala pamet, tudi do tega zakona ne bo prišlo. Če pa se bo državi vsilila centralistična smer, z zveznimi zakoni te in druge narave vred, potem ... Bože sačuvaj!

KAVEBRA Živimo v usodnem, prevratnem času. Kako je italijanska manjšina v Jugoslaviji reagirala na vse to? Kakšno oceno daješ sedanjemu vodstvu Unije Italijanov Istre in Reke?

JURI: Italijani v Jugoslaviji so bili, kot večina narodnosti manjšin, »zdresirani« k ubogljivosti in potrpežljivosti. Ti atributi so s časom postali kulturno-značaji, torej zelo ykoreninjeni v značaju posameznikov-manjšincev. Slovenska pomlad je zato za marsikoga v naši skupnosti le nevaren

prevod, s katerim se ne bi bilo pametno prepletati. Tako razmišljanje velja še posebej za »profesionalizirane« manjšince, ki se kot vsaka poštena birokracija boji bodisi »ulčne revolucije« bodisi moderne demokracije. Kljub temu se je del italijanske manjšine že zdavnaj znebil takih kompleksov; mislim na nekatere literarne ustvarjalce kot sta na primer Alessandro Damiani in Ligio Zanini, na posamezne novinarje in seveda na aktivne člane Skupine 88. Glede stališč vodstva Unije Italijanov v zvezi s sedanji dogodki pa mi slim, da jih ni.

Unija nima politične konsistence, njena stališča zaostajajo celo za tistimi, ki jih zavzame »molčeče« hrvaško vodstvo. Unija je samo tehnična (birokratska) struktura za nekatere bistvene dejavnosti manjšine in morda je prav, da je tako. Politično in pluralistično fiziognomijo Italijanov v Jugoslaviji je treba šele ustvariti.

KAVEBRA Skupina 88. Po začetnem zagonu lansko pomlad je njeno delovanje v zadnjem času očitno zamrlo. Ali se je to zgodilo zato, ker je svoje cilje dosegla, ali pa se je izrabila v pozicijski vojni z vodstvom Unije Italijanov?

JURI: Ne bi sprejel trditve, da je delovanje naše skupine zamrlo; spremenil se je ton nastopov. Prav v zadnjem času je bil naš program zelo bogat, čeprav ne tako »bombastičen« in »medijski« kot lani pomladi. Res je, da smo v določenem trenutku porabili veliko časa in energije pri neplodnem barantanju z vodstvom Unije. Nato smo ugotovili, da je bolje delovati popolnoma avtonomno, saj smo se kot debatna skupina legitimirali sami, kljub nasprotovanjem v manjšinski nomenklaturi in celo v borčevskem delu Obalne SZDL. Osebnostno mislim, da je sedaj pametneje ponuditi naši regiji nekoliko širši kulturni in politični projekt, predvsem v sodelovanju s sorodnimi »veščinci« iz novonastalega kluba Istra.

Skupni nastop v Cankarjevem domu z Debatnim klubom 89 pa je znamenje naših ekstrasocialnih razsežnosti in simpatij, ki jih imamo do teh neodvisnih protagonistov slovenske demokratizacije.

Do nacionalne svobode le preko demokracije

KAVEBRA Govoriti o ekonomski (podjetniški) avtonomiji italijanske narodnosti je bilo dolga leta tabu, celo kaznivo dejanje. Sedaj se (v Sloveniji) o tem ne le govori, marveč tudi ukrepa, da bi do tega prišlo. Ustanavlja se (s pomočjo italijanske republike) podjetje Adriatic, s katerim naj bi upravljala v prvi vrsti italijanska narodnost. Skupina 88 pa je opozorila na možne manipulacije: prvič, da bi bilo zastopanje interesov italijanske narodnosti samo kulisa, od katere Italijani ne bi imeli ničesar in drugič, nevarnost, da bi s tem projektom upravljala samo peščica ljudi iz narodnosti. So vaše pripombe še zmeraj nespremenjene? Kaj boste storili?

JURI: Zgodovina našega social-samoupravne gospodarstva nas uči, da je ustvarjanje lobijev neizogibno dejstvo tudi pri nas. Za razliko od kapitalističnega sveta so z gospodarskega vidika taki lobiji povsem neuspešni in zelo škodljivi. Delujejo namreč brez dejanskih predpostavk za kakršnokoli javno (in ne partijsko) kontrolo. Omejuje jih le zakonodaja, zakon o združenem delu.

V prehodu iz »samoupravnega« v tržno ekonomijo, zlasti ko demokracija še nima zrelih postavk, obstaja nevarnost, da novonastajajoči gospodarski centri moči izgubijo »socialistično« okostje, brez možnosti, da bi to izgubo takoj nadoknadili z večjo ekonomsko učinkovitostjo.

Pri tem prehodu je torej potrebno biti malce previden, zlasti, ker ne gre za privatni kapital, temveč za »podjetja posebnega družbenega pomena«.

Osebnostno sem skeptičen do starih varuhov, ki se čez noč spremenijo v obetajoče podjetniške yuppije.

Nekaj podobnega bi se utegnulo zgoditi z zloglasno in končno detabuizirano »ekonomsko osnovo« manjšine. Pomoč in možnosti, ki jih naši regiji ponuja Italija z ustanavljanjem Adriatic in BIC-a, z namenom, da bi se manjšina aktivno vključila v nove gospodarske tokove, posredno in neposredno, podobno kot Sloveniji v Italiji in Avstriji (tudi tam ne brez problemov z lastnimi lobiji), je, če ne bo pametnih prijemov, oziroma upoštevanja pluralnih interesov tudi v regionalni ekonomiji, moč takoj izničiti.

Pri tem je od samega začetka obstajala nevarnost, da bi bila manjšina izrinjena nekam v ozadje in da bi z njenimi interesi opravljali predvsem drugi: poleg gospodarske zbornice, kot verjetno res potrebne soustanovitelj, le nekateri skoraj anonimni posamezniki, ki so gledali, gledali, italijanske narodnosti in celo z vrha Unije. Izrazili smo naše upravičene dvome in predlagali, naj bi bila med soustanovitelj izrecno tudi samoupravna skupnost Italijanov, ki je, kljub marsikateri pomanjkljivosti, edina struktura, ki omogoča neposredno posredovanje med finančnim podjetjem Adriatic in gospodarskimi interesi italijanske manjšine. No, sedaj kaže, da je bil tak predlog načeloma tudi sprejet. Adriatic je vsekakor velika priložnost in to ne le za Italijane, temveč za vso obmejno regijo. Utegne postati pravi element konkretnega mostu med nami in novo Evropo.

KAVEBRA Zgovorno je, da je »veter« demokratizacije v Istro in slovenske Primorje po zgledu italijanske narodnosti kot avtohtone skupnosti na tem območju. Prav tako so znamenja oživitve in »glasnosti« tudi med avtohtonimi slovenskimi in hrvaškimi Istrani, Primorci. Je to po tvoje le trenutna in minljiva predsmrtna evforija ali začetek procesa, ki se bo nadaljeval? Od česa je to odvisno?

JURI: V zadnjih nekaj letih smo končno, vsaj tisti, ki se s tem okoljem res identificiramo, spoznali zelo skromno, a vendar pomembno resnico: nacionalni »divide et impera« na

tem polotoku nas je umetno oddaljeval. Zatirana »manjšina« so bili tisti, ki so se tega vedno dobro zavedali. Kategorialne sheme, s katerimi smo operirali, so nas zapirale v ozke kroge nacionalne samovšečnosti. Kaže, da se danes začne stvar obračati: do nacionalne svobode je moč priti le preko zrelih prvin demokracije, temeljnih človekovih in državljskih pravic, pravne države. Prav v tem vidim prednost slovenske pomladi. Upam, da bo po tej poti tudi nadaljevala, z njo pa tudi Istra, Jugoslavija (?), ... Od česa je to odvisno? Prav gotovo ne le od nas!

Pogovarjal se je Robert Škrlič

Foto: Robert Škrlič

Zaskrbljujoči so namigi nekaterih komentatorjev zahodnoevropskih držav (pred kratkim je bil objavljen odmeven komentar o naši situaciji v italijanski la Repubblica), da bi utegnili samo vojska ohraniti enotnost in celovitost države.

To se je sicer na evropskem predverju res zgodilo (v Turčiji namreč), vendar pa je bilo tu nasilje že tako očitno in uničujoče, da je bilo vse manj drugih možnosti. V Jugoslaviji je položaj popolnoma drugačen. Pred nosom imamo poti in možnosti za izhod iz krize, imamo celo modele, po katerih bi se lahko ravnali, posebno v Sloveniji in na Hrvaškem, tu je še program Anteja Markovića. Do »turske« situacije lahko pripelje samo sedanja destabilizacija, za katero se točno ve, od kod prihaja. Zato bi bil vsakršnen poseg vojske dodatni element k tej destabilizaciji. Morda je še čas, da se temu izognemo.

PROGRAMSKA OSNOVA »ZVEZE DRŽAVLJANOV ZA ZDRUŽENO EVROPO«

1. Zveza državljánov za združeno Evropo je izvorni, spontani in nujni prispevek njenih ustanoviteljev k humani viziji združevanja Evrope, ki izhaja iz globokega spoznanja o smislu človeške vzajemnosti in naravne skupnosti vseh ljudi na kontinentu.
2. Državljanji za združeno Evropo žive v neprenehnem nasprotovanju ljudem, ki to enotnost onemogočajo: z ignoriranjem osebe in osebnosti, izključnostjo svetovnega nazora, šovinistično razgretostjo, ideološko obsedenostjo, nedotakljivostjo funkcij in dela, diriganjem v gospodarstvu, ekološko in estetsko nemarnostjo...
3. Ženska enakopravnost, uveljavljana vedno in povsod, brez izjem, je temelj vsakršne človeške enakopravnosti.
4. Svobodna beseda je temelj svobodne človeške skupnosti in civiliziranega življenja. Državljanji za združeno Evropo govore svobodno.
5. Zveza državljánov za združeno Evropo poudarja načelo nenasilja v vsem svojem delovanju.
6. Državljanji za združeno Evropo spoštujejo zakon in zakonodajalca. Državljanjska neposlušnost kot iskren, širok in argumentiran revolt, pogojevan z gluhostjo, nesposobnostjo ali nemočjo legalnih ustanov za realizacijo državljánjskih zahtev, se odobrava.
7. Državljanji za združeno Evropo se ravnaio po načelih Splošne deklaracije o človeških pravicah, po Evropski konvenciji o človeških pravicah (Helsinški dokument) in po najboljših in najhumanejših tradicijah in vrednotah celotnega evropskega prostora.
8. Raznolikost političnega mišljenja in delovanja (politični pluralizem) odločilno vpliva na razvoj človeške skupnosti. Raznovrstnost svetovnonazorskih in političnih stališč je temeljnega pomena v vzgoji mladega človeka, ker se z opazovanjem in razčenjevanjem istovrstnih pojavov oblikuje njegova kritična zavest in osebnost. Človekova osebnost je glavni vzpodbujevalec in nosilec vseh izjemnih družbenih procesov. Z njenim zatiranjem se onemogoča razvoj človeške skupnosti.
9. Zahtevamo ukinitvev monopolov v vzgoji in šolstvu.
10. Državljanji za združeno Evropo se ne ozirajo na ideološke zapovedi, ker nikdar niso skladne s časom, v katerem živimo, prav tako tudi ne z izvornimi potrebami državljána.
- Nedotakljivost svetih knjig je temeljna ovira za razumevanje med ljudmi, ker posameznika vkaluplja v sovražnika človeške raznolikosti.
11. Pravna država se vzpostavlja samo z odločitvijo in vzdrževanjem vseh državljánok in državljánov.
12. Zahtevamo reformo volilne pravice ter tajne in neposredne volitve.

Split je edino mesto v sedanji Jugoslaviji (in eno redkih na svetu), v katerem se je nastanil rimski cesar. Viri kažejo, da je bil vladar dobrega in mekega srca. Splitu je dal značilen image — Dioklecijanovo palačo. Seveda to, da se je v Splitu preselil cesar v penziji, pomeni, da mesto (in kraji okrog njega) ni bilo prav na margini dogajanj v takratnem »središču sveta«.

Nikomur, ki jih danes predstavljamo, ni ime Dioklecijan, pa vendar jih z že zelo dolgo pokojnim gospodom marsikaj družijo. Omenimo samo, da vedo, kako naj bi izgledalo mesto, v katerem bi želeli živeti, in na kakšen način se da priti do tega.

Nemara kdo pomisli, da gre vnovič za napihovanje nekli mladincev. Daleč od tega. Gre za težnjo po polnem življenju, za težnjo po prijetnem vonju v avtobusih, kar odseva odnos do okolja. Če je to mesto, toliko bolje, in če se tega še kdo nalezze — prav nič ne bo narobe. In na tej točki je Split prisposoda. Žal samo to.

»Nemaš človeka, ki te ne zasleduje.«

Ni vsa oblast od Boga, niti ne služi vsa oblast za manipuliranje ljudstva, niti ni politična moč vsemogoča, da bi zato morala biti povsod neomejeno prisotna. Sem se ne želim samo ograditi od krščanskega, anarhističnega ali komunističnega svetovnega nazora, ker so vsaki na svoj način izključujoči in enosmiselni, potencialnega samostojnega državljána pa napravijo v politiki odvednega. Nasprotno pa so za njegovega politika takšne resnice od Boga dane, neprašljive. Za skupnost pa so jalove. Vendar mora poleg teh svetinj obstajati pripravljenost ali neka vrsta vere, da je politika lahko večšina ustvarjanja skupnega. Ko bi ne

ZDRUŽENA EVROPA IN BOJ ZA OBLAST

bilo tako, ne bi bilo Zveze državljánov za združeno Evropo. Verjamem, da ne bi bilo tudi vaše knjige »Boj za oblast«. Kajti, ko bi ne bilo tako, čemu potem boj za oblast? Če se vanj vključimo samo zato, da drugi ne bi vladali (ali drugače, samo zato, da bi mi vladali), potem je nesmiseln in ne bo nič drugega kot še ena napaka. Kot je da — Enaka neprašljivi vladavini dosedanega političnega.

Izreči boj za oblast, pomeni, izreči politični pluralizem, in obratno. Tako sklepam, pomeni, željo za obvladovanjem lastnega življenja, po zajetju politične moči. Povezovanje življenja in boja za oblast je navidez neumestno. A v tukajšnjem in sedanjem (drugam

ne moremo) socializmu je politična moč prisvojena in neomejena. Z mnogimi postane usoda. Ko nam že takšna politika ne daje predaha, moramo biti mi v njej, da bi postala bolj humana. Sploh v razmerah posvečene (»zgodovinske«) resnice in vnaprej sprejetih pravil obstoja. Zato je boj za oblast dober in potreben. To razumeti, pomeni, imeti voljo in možnost za njegovo uresničitev. Postati homo sapiens, razumni človek, t. i. politični subjekt (ne pa uporabna »subjektivna sila«). Osvoboditi se fatalističnega odnosa do obstoječega ali negiranja vsake možne politike. Sicer niti jaz niti mi (vi, oni) ne moremo ustvarjati politike. Zakaj? Zaradi drugih. Nezaupanje do sebe je tudi nezaupanje do vseh drugih. Tekmovanje za oblast pa je mogoče le ob priznani pravici do različnosti. Seveda tudi ob pripravljenosti na besedo in moč drugega, saj je samo tisti, ki ima moč, lahko toleranten. Zato sem za boj (ne vojno) za oblast. Kljub tukajšnji sramoti, da šele s pristopom k eni stranki, podedovani komunistični, uresničujemo pravo sodelovanje v politični skupnosti. Tudi brez politike si lahko človek. Toda »človek samotar je ali zver ali bog«. A bogov je malo, in še tem je to priznana naknadno, ko se povzpnejo v nebo. Zveri je več, toda te potrebujejo džunglo, ljudje pa skupnosti, in dokler je tako, mora biti politika večšina ustvarjanja skupnega. Politika se te bo dotaknila. Dobro je imeti odnos do nje.

Iz takšnih pobud je nastala Zveza državljánov za združeno

Evropo. Lahko ste opazili načela civiliziranosti, nenasilja, tolerance in legitimnosti. Civilna družba je, kot vidimo, neuničljiva. Med drugimi tudi zato, ker državljáni za združeno Evropo »govorijo svobodno« in jim ni mar za »ideološke zapovedi«. »Nedotakljivost svetih knjig« je zanje temeljna ovira pri razumevanju med ljudmi, ker človeka vkaluplja v sovražnika človeške raznolikosti. Gre za njihov nujni prispevek k evropeizaciji Jugoslavije: k evolucidnosti — svobodi političnega združevanja, svobodi mišljenja, tržišču, ekonomski učinkovitosti in blagostanju, uklinjanju monopolov v šolstvu in vzgoji ter desakralizaciji obstoječega volilnega sistema. V skladu z novim dogovorom. Za skupnost v Evropo in v »nenehnem nasprotovanju vsem pojavom, ki to skupnost onemogočajo«. Predvsem nasprotovanje »ignoriranju« posameznika in individualnosti.

Zveza državljánov za združeno Evropo pričakuje te dni legalizacijo oz. mnenje zveznega SZDL. Ali ji bo uspelo? Možnost negativnega odgovora ni velika, a tudi če se to zgodi, se ne bo zgodilo nič bistvenega. Kdo lahko ukine ljudi? Kar se tiče ZKJ in njene »vodilne« (rukovodeče) vloge, smo v Zvezi vedno pripravljeni na roko- vanje. Ne pustimo pa se vleči za rokav in voditi s kazalcem.

Ljudje iz Zveze ljubijo to, kar počejo. Torej gre za ljubezen. Vam to zveni sektaško? Kdo pa vam je kriv, ker niste član »sekte«.

Dorde Paro

JURICA ŠTAMBUK

je eden od iniciatorjev Zveze državljánov za združeno Evropo. Šteje 36 let, zadnja leta je živel predvsem v tujini, prej, ko je bil še komunist, pa je bil zaposlen na Inštitutu ladjedelniške industrije v Splitu, kjer se je ukvarjal z višjimi oblikami sodelovanja s tujimi državami. Hotel je postati pilot, pa ni šlo. Postal je ekonomist in predvsem — zaveden državlján.

KATEDRA: Na kratko, kakšna je kronologija pobude »Zveza državljánov za združeno Evropo«?

ŠTAMBUK: Pravzaprav živimo s to idejo že leta. Moj prijatelj Ivan Tadinac in jaz, kot pobudnika, ter nekateri najini prijatelji, s katerimi se druživa, smo več let živeli zunaj, na Zahodu. Tisti, ki so bili v Splitu, pa so bili z načinom življenja in s tehniko obrnje- ni v Evropo. Split je pravzaprav mesto, ki daje ljudem, rekel bi, evropsko širino, mesto, ki ima specifičen duh, ki ni lokalističen za vsako ceno. Ta ideja obračanja k Evropi je v nas živela leta. Lani poleti smo se začeli s to pobudo bolj ukvarjati. Delali smo na drugem projektu, zasebnoposlovne narave. Srečevali smo se z zaprtostjo institucij v našem okolju. Obče stanje se je slabšalo, pozabljali smo, kaj pomeni prijeten vonj v avtobusih, čisto morje, uspešnejše delovanje potrebne administracije... Odločili smo se, da artikuliramo naše težnje. Nastalo je 16 zahtev o odnosih v mestu, 4 univerzalne zahteve, da Split postane partner Evropske skupnosti in da organiziramo teden Evrope v Splitu, kot neko okno in občutenje evropskega feelinga.

KATEDRA: Med vašimi programskimi točkami in načeli delovanja evropskih radikalov je precej podobnosti.

KATEDRA: Med vašimi programskimi točkami in načeli delovanja evropskih radikalov je precej podobnosti.

ŠTAMBUK: Vsaj dvajset različnih organizacij v Evropi ima podobne zahteve. To pomeni, da se ljudje iz različnih delov Evrope zavzemajo za podobne vrednote. Če se na tej osnovi primerja Zveza državljánov z radikali, potem smo radikali. Ampak, poenostavljeno zatiranje, da je Zveza državljánov podružnica radikalov v Splitu, ali pa, da so radikali podružnica Zveze državljánov, to ne bi imelo smisla. To bi pomenilo izgubljanje naše lastne avtonomije, samostojnosti mišljenja o nekaterih problemih. Ni potrebno biti radikalec ali član radikalne stranke, da bi prišli do takšnih vrednot. Sicer pa nas v Splitu imenujejo radikalec. Konec koncev pa gre za vrednote, ki bi jih lahko vzela za svoje katerakoli humanistična organizacija.

KATEDRA: Sicer pa ste se pogovarjali z radikali.

ŠTAMBUK: Bili smo na njihovem federalnem zboru v Trstu, 1. januarja, ker menimo, da je potrebno podpreti njihove napore za to, da bi imeli kongres v Jugoslaviji. Menimo, da je politični in družbeni trenutek v Jugoslaviji tak, da je potrebno podpreti vsako akcijo, ki je nadnacionalna, ki omogoča obrat k vrednotam, ki niso samo simboli. Včlanili smo se v radikalno partijo, odšli z njimi v Bohinj, zatem v Zahodno Nemčijo, kjer smo se pogovarjali s predstavniki vseh zahodnonemških partij. Gospod Lincon, ki je poslanec v Evropskem parlamentu, nas je povabil na zasedanje v Strassbourg. Tam smo predstavili našo iniciativo, se pogovarjali...

Delegacija evropskega parlamenta za Jugoslavijo, pogovarjali smo se z vsemi njenimi člani, prihaja v Jugoslavijo v začetku aprila. Delamo vse, da bi po protokolu prišli v Split, kar smo se z njimi sicer dogovorili, na potezi pa so splitski mestni očetje in seveda zvezna birokracija.

KATEDRA: Enakopravnost naslanjate na enakopravnost žensk.

ŠTAMBUK: Zanimivo je, da se nekatere stvari, ko se začnejo spreminjati, spreminjajo na več mestih hkrati. Spremenjeni odnos do ženske se v zadnjih letih pojavlja v vseh naprednejših evropskih partijah, kjer ga celo kodificirajo. Nemški socialdemokrati so pred kratkim, mislim da gre za njih, sklenili, da mora biti polovica članstva v organih stranke žensk.

KATEDRA: Kako pa gledajo na vas someščani in lokalne politične strukture?

KAM Z ABSTRAKCIJO OSEMDESETIH LET

Vrsta razstav slikarjev mlajše in najmlajše generacije, ki so se zvrstile v lanskem letu, naj ne bo tokrat samo izhodišče za valorizacijo posameznih opusov, temveč tudi okvir za razmislek o orientaciji, ki po desetletju *absolutizma nove podobe* (če ta izraz uporabljamo kot sinonim za *postmodernizem v slovenskem slikarstvu*) uvajajo v slovensko likovno produkcijo njenim interesom asinhrono, nemimetrične in nefigurativne afinitete. Tako kot je v zadnjem desetletju nasploh za označevanje umetnostnih tokov značilna pogosta raba adjektiva *neo*, je ta brez dvoma v začetku prisoten tudi pri nediferencirano impulzivni konfrontaciji s temi deli.

Torej po *novi podobi*, *novi figuraliki* in *novem geometrizmu*, sedaj *nova abstrakcija*, ki se ob določnejši opredelitvi formalne organizacije slike definira kot *novi informel*, *novi abstraktni ekspresionizem*, *novi tašizem* ali kakšna druga *neo* usmeritev iz repertoarja historične moderne in klasične povojne abstrakcije.

Vzroke takšnega odziva je iskati tako v nekonsekventni poziciji slovenskega povojnega slikarstva — pri čemer nimam v mislih zgolj njegovega najzgodnejšega obdobja —, kjer abstrakcija ni bila nikoli povsem legitimna, radikalno osvojen in do kraja izživet pojem, kot tudi v odnosu sočasne likovne kritike. Ta je porajajoče se nefigurativne intencije resda zagovarjala pred populističnimi napadi s pozicij »zdravega realizma«, vendar v njih hkrati iskala impulze in asociacije predmetnosti ter se postavljala v edukativno vlogo razlagalca, a ob nekaterih tehtnejših kritiških analizah opusov posa-

meznih ustvarjalcev ali avtorskih skupin še do danes ni bila objavljena kompleksna sinteza slovenske abstraktnosti umetnosti.

Razvoj modernizma, in prehod v postmoderne usmeritve, je pokazal deplasiranost poskusov vrednotenja s pozicije dokazovanja superiornosti ali inferiornosti mimetičnega ali absolutnega slikarstva, a ker novonastalega umetnostnega položaja kljub morebitnim še tako radikalnim premikom nikoli ne moremo obravnavati povsem ločeno od neposredno predhodnih dogajanj, še zmeraj v nenehnem prenašanju akcentov z enega na drugi pol ostaja aktualno komparativno razjasnjevanje provenienc, historične podstati, tendenc in časovnostorske adekvatnosti. Kot na videz poststransko dejstvo je moč v primeri s figurativnostjo nove podobe najprej ugotoviti, da sedanje abstraktna težnja, ki se vendarle jasneje kažejo že od srede desetletja, niso tako epidemično zajele celih generacij ustvarjalcev pa tudi ne doživele tako apologetske inavguracije. V začetku desetletja številne, predvsem na teoretične hipoteze in vzorce italijanske *transavantgarde* oprte panegirične diskurze pro et (znatno redkeje) contra, *nadomeščajo sedaj analize posameznih opusov ter osamljeni poskusi sintetiziranja raznorodnih nemimetričnih teženj in njihovega kolektivnega afirmiranja*. Se ne unificiranim karakteristikam ustrezno prihaja pri apercipiji in utemeljitvi novih tendenc predvsem do dveh možnih definicij, ki se združujeta v dilemo ali abstrakcijo druge polovice osemdesetih let umestiti kot pač še en poskus *postmodernističnega eklecti-*

Jože Denko, Kolaž (1988)

cizma, ki je po rekviziciji in eksploataciji vseh »realističnih« vzorcev preprosto anektiral doslej nenačete možnosti historičnih nepredmetnih smeri, ali pa jo, nasprotno in ne glede na časovno distanco, priznati za njihovega legitimnega naslednika in nadaljevalca. Obe ohranjata določeno relevantnost in reference zagotovo obstajajo, toda s pritegnitvijo primerov sočasnih kiparskih opusov sedanjih »abstraktnih tendenc« slovenskega slikarstva ni nujno eksplicirati zgolj v odvisnosti od dosedanjih likovnih praks, pač pa v njih nahajati prav tako evolutivne elemente brezčasno slikarstvu imanentne ideomatike in aktualnosti adekvatnega modificiranja njenih paradigem.

V izogib pretiranemu potenciranju avtonomnosti in avtohtonosti je potrebno dodati, da bi formalna analiza pri direktnem vzporejanju re-

zultatov brez dvoma pokazala vrsto analogij bodisi s primeri abstraktnega ekspresionizma, še več z *informelnim slikarstvom*, bodisi z eklectično prakso postmodernističnih citatov, kjer pa je tudi v opusih najbolj ekspanzivnih predstavnikov moč vsaj občasno nahajati umike iz fabulativne naracije v izčiščevanje konstitutivnih pikturalnih elementov. Vendar so v tem trenutku gotovo pomembnejše razlike; predvsem v odnosu med emancipacijsko funkcijo slikarskih materialnih realizacij do umetnostnih konceptov in

trendovskih odločitev. Fatum *novuma*, ki je opredeljeval vso moderno in imel že aprioristično sinonimen prizvok kakovosti, podžigal eksperimentalno inovacijsko fazo informela in njegovo optimistično orientacijo v prihodnost, ki se mu je ves čas kazala kot edina možna varianta iskanja lastnega historiata, je konvertiral z retrospektivnostjo postmodernizma, katerega vsa prihodnost se je odvijala v zgodovinskih referencah, je povsem irelevanten za današnjo abstrakcijo. Ta zavestno ne išče nujnosti historičnih po-

vezav in ne teži h kanoniziranju ekskluzivne pravice do prihodnosti, *njena zgodovina se torej konstituirava kot zgodovina sedanosti*, kjer navkljub specifičnosti individualnih metod in temu ustrezno neidentičnih rezultatov, fikcija ali iluzija nečesa izvzvenslikovnega ali izvzvenumetnostnega ne preglasi ta konsistence materializiranega umetnostnega infaktuma.

Mitja Visočnik

ODMEVI/ODSEVI

CENZURA IN SVOBODA PETJA

PRIMER: STROGO ZAUPTNO

V dobrih starih časih so morali Pankrti prenesti nalepko »šund«, ker so se v naš kulturni prostor namenili navreči prgišče grešnih misli o kopici neprijetnih reči, ki so neusmiljeno drezale pod rebra pred desetletjem odrščajočo generacijo. O tem, da bi jih z veseljem predvajali na osrednjih radijskih postajah, seveda ni bilo niti govora — a na srečo je daljši konec v medijski fronti potegnila alternativna radiodifuzija (Radio Student), ki se je puritanskim dušam v brk prav nesramno razbohotila na ramelih gibanja, katerega »zgodovinski« okvir je tvorila t. i. »ljubljanška alternativna scena«. Kako daleč se je potem razvilo brstenje te generacije (kljub naravnemu zatonu punka sredi osemdesetih let), nam danes kaže predvsem civilnodružbena ozaveščenost tistega kroga naše populacije, ki je bila kakorkoli »okužena« z izzivi alternative.

Ali se zgodovina ponavlja? Na nek farsičen način gotovo. Povsem inverzno situacijo glede na desetletje nazaj v Ljubljanski kotlini imamo namreč sedaj tik pred našim nosom — v dušično zasmrjenih Rušah. Skupina **Strogo zaupno**, ki ji niti pri najboljši volji ne bi mogli prisoditi kakršnihkoli »alternativnih« zvočnih učinkov, saj igrajo simpatičen pop s primesmi rocka in harmonikarskega molovskega »štimunga«, je v medijih, sicer naklonjenih tovrstnim glasbenim dogajanjem, naletela na zid cenzure.

saj jim uredniki na lokalnih radijskih programih ne upajo vrteti štiklov, ki imajo preveč »strupena« besedila. Da bo ironija zaokrožena, je treba povedati, da jih motijo refleksije na dejansko stanje našega življenja, ki se pojavljajo v nekaterih »krvavih« ali »vojaških« verzih, obenem pa je osrednja TV hiša pripravljena sadistično izmučiti TV gledalce z dnevno orgiastično torturo iz Beograda celo brez komentarjev. Kričanje množice, ki hoče linčati vse in vsakogar, ki noče lajati z njo, in s simpatijami najvišjih partijskih in državnih organov zahteva orožje, da bo sama obračunala s »svojimi« sovražniki, je očitno neproblematična »objektivna informacija«, medtem ko je verz, ki govori o samomoru in reki krvi (tragična realnost »naše dežele«), za glasbeni del lokalnih radijskih programov preprosto »nesprejemljiv« zaradi črnogledosti. (Potem seveda sledijo »tehnične motnje« ali »založeni trakovi« etc. — če skupini sploh dovolijo snemanje »spornih« pesmi v radijskem studiu.)

O tem, da je svoboda izražanja predpogoj (umetniške) kreativnosti, svoboda govora pa eden temeljev funkcioniranja normalne družbe, že krakajo tudi bele vrane, lokalne radijske postaje (Radio Maribor, Radio Slovenj Gradec etc.) pa v svojih informacijskih »fevdih« ohranjajo represivni status quo. Stabilna provinca je pač vedno bolj papeška od papeža. Represivno naravnani informacijski lokalizmi so štrleči absurd, ki v postindustrijski oz. informacijski družbi nima več kaj iskati.

Morda je ravno na takšnih nevrtaških partikularnih točkah mogoče videti, koliko zares velja o sladke besede o demokratizaciji naše družbe — k pesimizmu nagnjenim posameznikom pa seveda ne obljublajo nikakršne poti v »boljši novi svet«, saj se ravno na partikularni ravni vztrajno rušijo globalne »lepe želje«. Lokalizmi, ki smo jih kot folklorno posebnost pododovali od prednikov, so sicer krasna kulturna dediščina, ki daje naši mali krpi zemlje čudovito pester ljudskokulturni videz, v svetu pa, ki ga prevejajo tipalke množične kulture, ostajajo tovrstni lokalizmi izrazit zaviralni in moteči faktor.

Nobene posebne zaloge pameti ni treba imeti, da opazimo prežitke provincialnih »fevdalnih« odnosov. Posodobljanje bivanja predvsem v ekonomskih sferah je imperativ našega časa in (z nemajhno pomočjo politike) paranoični fosili, ki odločajo o tem, kaj da je za ljudsko čredo dobro in kaj ne, morajo končno tja, kamor spadajo: v prirodoslovni muzej.

O tem, kakšno vlogo bo v teh konstelacijah prisiljen odigrati MARS, pa lahko sklepate kar sami. Vsekakor bomo od skupine Strogo zaupno in podobnih cenzuriranih skupin lahko slišali to, česar sicer ne bi »smeli«, najpomembnejše pa je to, da se bo vsaj zaradi enega segmenta celotnega kulturnega videza naše »provincialno« mesto vsaj malce civiliziralo.

Rajko Muršič

POD REFLEKTORJI

»PLEROMA« IN »PURE LAINE« V PTUJU

V soboto, 4. marca, sta v kletnem prostoru ptujskega gledališča gostovala rock benda **Pure Laine** (*Čista Volna*) iz Gradca in **Pleroma** iz Ptuja. Koncert se je začel z 1,5 urno zamudo; spomnil nas je »dobrih starih« časov, ko je **Lou Reed** pred koncertom zmagoslavno izjavil: »Oprostite, da smo pozni, ampak pravkar smo uglasili instrumente!« Tudi **Pure Laine** so uglasili in dobro uigrani v rockovskih tonih. Njihov enourni nastop je precej poživil sicer maloštevilne obiskovalce, ki so se uspeli predramiti iz ptujskega mrtvila.

»Pleroma« je začela s svojim skoraj polnočnim nastopom (natančneje: ob 23,10) z izvedbo svojih starejših skladb. Obe skupini izražata eksistencialno stisko tistega, ki išče pot nazaj v prvobitno stanje. Prvi manj in drugi malo bolj uspešno predvsem zato, ker so se postopoma pripravljeno odgovadati preizkušeni in obrabljeni obrazec rocka in iskati svojo pot, izvorno in svežo, zato pa bolj nevarno in tvegano. V svojih starejših delih ustvarjajo dramsko napetost, udejanjajo praznino celo v tem hrupu, celo v

tem dimu, zdaj... in tu! Potrebujemo več prostora za spontano gibanje in predvsem mir. Pot navznoter. Njihovo pojmovanje praznine je pod vplivom zahodnjaške miselnosti preveč statično, nihilistično. Pozitivno dojetanje praznine ni izničenje, ampak je dinamično. Začetni zvoki nekaterih skladb sicer prihajajo iz veselja (s pomočjo spretno uporabljenega sintetizatorja), vendar jih premočno bobnanje in rockovsko usmerjene kitare takoj zgrabijo in prizemljajo. Prenasilno — pa vendar se včasih mehko in nežno končujejo v praznino. Prvi del njihovega nastopa je trajal 20 minut.

V drugem delu, kjer so igrali 4 novejših skladb, so napetost še stopnjevali in pahnili (nekateri) poslušalce preko roba, skozi Vrata Praznine (*Mrtvaški valček*). »Ta Noč je za boj...« za rušenje navideznih zidov slike o sebi, za rušenje zidov omejitev... »in ti si še vedno tu... potem ruši« (*Sodba*), »Umazane duše«.

»Pleroma« nam naj pomaga dojeti praznost, votlost vseh fenomenov in dogodkov. Po tej Srednji Poti dojamimo praznino. To, kar ni uspelo zahodnim filozofom

preteklih stoletij, ker so padali v skrajnosti, naj uspe nam. *Razumevanje praznine je posledica modrosti!*

V svojem preraščanju vrednot napovedujejo uglasbitev »VII. Naukov Mrtvim«, ki jih je zapisal švicarski utemeljitelj globinske psihologije **Carl Gustav Jung**, saj izvira ime te skupine prav iz tega teksta.

Ta projekt bo pokazal, od kod prihajamo in kam se bomo vrnili. Če natančneje pogledamo zgradbo Besede **PLEROMA** vidimo, da se končuje z »**MA**«. Pri nas in v mnogih drugih kulturah je to materinski zlog (npr. **ma-ti**); če preberemo zadnje štiri črke od zadaj naprej, dobimo »**AMOR**«. Praznina je vedno povezana z **Ljubeznijo** in **Ljubezen** je **Svetloba**, izpolnitev praznine. Ustvariti praznino — zdaj in tu — to naj bi bila naloga **Pleroma**.

Končni vtis tega koncerta lahko strnemo v motto: **»Iz Čiste Volne spleti Pleroma!«**

Alenka Boné

ČLOVEK V KRIZI

Annale 88 kot likovno-scenski projekt študentov Pedagoške fakultete

Preteklo leto se je med študenti, takrat prvega letnika likovne pedagogike, porodila misel o *Annalu*, priredilvi, ki bi, vsako leto pod drugačnim mottom, na svojevrsten likovno večplasten način reflektirala dogajanja tako na družbenopolitičnem kot na kulturnem nivoju. Že za prvi poizkus, torej za *Annale 88* z mottom »Človek v krizi«, lahko zapišemo, da je bil izviren likovno-scenski dogodek z ostro poudarjeno vodilno mislijo, ki je za nekaj dni spremenil avle mariborske Pedagoške fakultete v dantejske prostore človeških muk.

Motto razstave nam pove, da je bila angažirana vsebina tista, ki nas je vodila skozi njen likovni svet. Ko se je umetnost odpovedala mimetiki, kosanju z oblikami narave in pričela ustvarjati svoj lastni svet, je odkrila tudi estetično grdega. Umetnik ni mogel več zatiskati oči pred boleznimi moderne civilizacije, vse pogosteje se je odločal, da je z *ekspressivno deformacijo, ironičnim citatom ali celo karikaturo*, sporočal svoj strah pred civilizacijsko smrtjo. Seveda pa je kvalitetno likovno delo, kljub tem novim vsebinam, vselej obdržalo svoje osnovne, formulne lastnosti.

Grozljive posledice političnih spletov, vojn, ekoloških nesreč, bolezni, ki se spreminjajo v epidemije, vse bolj vodijo naš svet v Dantejev pekel, zato ni čudno, da je nad razstavo zagospodoval napis z znamenitim pesnikovim verzom: »Lasciate...!«. Ker nas informacije o vseh teh dogajanjih spremljajo iz dneva v dan z enako intenzivnostjo, postajamo apatični, imuni, nič več nas ne spravi iz ravnovesja. Opozoriti na to našo apatijo pa je bil osnovni cilj prireditve, o kateri pišem. Gotovo ni v naši moči, niti moči mladih, da odpravimo vse gorje, ki nas obdaja, lahko pa nanj opozarjamo, lahko se borimo proti pasivnemu pristajanju na samouničevanje. V polni meri je zaživela izrazna moč umetniške forme (narisane, naslikane, oblikovane) v nasprotju z današnjo inflacijo besed.

Pedagoško fakulteto so okupirala velika, na časopisih slikana dela s simbolno vsebino ter številni »*object trouve*« — najdeni

predmeti, kot jih je nekoč označil Marcel Duchamp. To so predmeti, ki jim da ustvarjalčeva roka nov pomen. Pozornemu opazovalcu ni mogla uiti stotera domislica, s katero so mladi likovniki hoteli opozoriti na travmatična nasprotja moderne civilizacije. Spremeniti antično *Venero* v pevko *Madono* ni blasfemija, je le duhovito in ironično opozarjanje na izničevanje vrednot klasičnega humanizma.

Likovno enovito in izrazno prepričljivo, celo šokantno so učinkovali tudi »prostorski aranžmaji« — scensko razumljive ureditve posameznih prostorov, ki omogočajo človeku, da ni več opazovalec od zunaj, temveč stoji v samo umetnino, torej je »in«. Intenzivnost reakcije pa je seveda odvisna od stopnje medsebojnega naboja — tokrat je bila visoka.

Če bi hotela opozoriti na vse drobne iskrivosti v razstavljenih delih, bi zašla v dolgočasno naštevanje. Zato raje opozorim na dve osnovni lastnosti te likovno-scenske prireditve: na *mladosno energijo*, vloženo v željo po izpovedi, po opozorilu na mnogotere krizne situacije pri nas in v svetu ter na *veliko inventivnost* študentov — likovnikov, saj jim je v rokah zaživel dobesedno odpadni material. Možna je primerjava z eno izmed smeri v svetovni umetnosti: *arte povera*, rena umetnost, kjer se srečujemo s podobno kreativnostjo, neodvisno od vrednosti oziroma »nevrednosti« uporabljenega materiala. Posebno draž pa je dalo prireditvi sodelovanje profesorjev katedre za likovno pedagogiko (prof. Golija, prof. Gojkovič, prof. Pandur), ki so se tokrat s svojimi, likovno dognanejšimi, a nič manj angažiranimi deli, znašli z mlado generacijo na isti strani barikad.

Pri vsem povedanem, ne smemo pozabiti poudariti dejstva, morda najpomembnejšega, da lahko tudi likovni *Annale* študentov PF razumemo kot boj proti mariborskemu mrtvilu. Nosilec tega boja so in morajo biti mladi. Torej pričakujemo *Annale 89!*

Meta Gabršek-Prosenec

NAPOVEDUJEJO NAPOVEDUJEMO

Pedagoška fakulteta Maribor
OO ZSMS — za likovni Annale 89
62000 Maribor

PROGRAM DELOVNEGA TEDNA

PONEDELJEK, 10. 04. 1989
od 8.00 do 10.00: Prihod na PF — Maribor. Potrditev udeležbe.

od 10.00: Pozdravni govor predstavnika Univerze v Mariboru. Predstavitev Likovnega ANNALA 89 s strani likovnega pedagoga, akad. slikarja L. Pandurja.

od 11.00: Odhod delovnih skupin na delovna mesta v Ptuj in na Tinje. Kosilo.

od 20.00: Začetek spoznavnega večera v dvorani ŠTUK.

TOREK, 11. 04. 1989

od 9.00: Sestanek skupin in odhod na delovna mesta. Delo traja cel dan. Kosilo.

od 20.00: Srečanje v ŠTUK-u.

SREDA, 12. 04. 1989

od 9.00: Sestanek skupin in odhod na delovna mesta.
od 15.00: Organiziran ogled Mariborske galerije in ostalih znamenitosti. Prosto.

ČETRTEK, 13. 04. 1989

od 9.00: Sestanek skupin in odhod na delovna mesta.
od 16.00 do 18.00: Zbiranje likovnih del.
od 18.00: Strokovna komisija pregleduje in ocenjuje dela.
od 21.00: Rock koncert v dvorani ŠTUK-a (Lačni Franz)

PETEK, 14. 04. 1989

dopoldne: Prosto.
od 17.00: Otvoritev razstave in podelitev nagrad. Zahvalni govor udeležencem srečanja.

Organizacijski odbor
ANNALE 89

UNIVERZITETNA KONFERENCA ZSMS MARIBOR
GOSPOSVETSKA 83
62000 MARIBOR

Na podlagi Pravil o postopku izbire kandidata za študenta-prorektorja na Univerzi v Mariboru objavljamo

RAZPIS

Za evidentiranje kandidatov za ŠTUDENTA PROREKTORJA Univerze v Mariboru v mandatnem obdobju 1989—1991.

Za prorektorja študenta Univerze v Mariboru iz vrst študentov je lahko imenovan študent, ki poleg splošnih izpolnjuje še pogoji, da je uspešen in delaven študent.

Predloge o evidentiranih kandidatih pošljite na naslov UK ZSMS MARIBOR, Gosposvetska 83, Maribor, do 3. 4. 1989.

Kandidati, uvrščeni na kandidatsko listo, bodo izbrani na neposrednem izjasnjevanju vseh študentov Univerze v Mariboru. Izbran bo kandidat, ki bo dobil največ glasov, vendar ne manj kot 10% vseh glasov študentov Univerze v Mariboru.

1. *Antiprohibicionistična zveza Slovenije* je v sodelovanju z mladinskimi aktivimi v Rumanji vasi pri Novem mestu organiziral srečanje antiprohibicionistov, kjer smo se pogovarjali o programu delovanja, o ustanavljanju centrov za pomoč odvisnim od drog, o metadonski terapiji pri zdravljenju odvisnih od trdih drog ter o razširjenosti uporabe marihuane v Sloveniji. Na osnovi več kot tisoč zbranih podpisov smo se odločili, da posredujemo pri pristojnih institucijah v zvezi z možnostjo spremembe oziroma dopolnitve zakonodaje v zvezi z drogami. Vendar je potrebno opozoriti,

2. *V Rimu se 30. 3. 1989 začne Ustanovni kongres Mednarodne antiprohibicionistične zveze*, ki bo trajal štiri dni. Povabljeni so svetovno znani strokovnjaki s področja kriminologije, psihiatrije in sociologije iz ZDA, Nizozemske, ZRN, Španije, Italije in od drugod. Kongres je zasnovan na osnovi konflikta med zagovorniki prohibicije in represije ter pobudniki za alternativno reševanje problematike v zvezi z drogami na osnovi antiprohibicije v borbi proti kriminalu z drogami. Ker mislimo, da je ideja antiprohibiciozma ena najbolj obehavnih možnosti za reševanje problematike narkomanije, ker predvidevamo, da lahko na tem kongresu pridemo do izčrpnih in svežih informacij s področja narkomanije v svetu, ker imamo možnost navezati stike s svetovnimi strokovnjaki in združenji, kar lahko pripomore pri reševanju problematike narkomanije pri nas, smo se odločili, da na tem kongresu sodelujemo.

da je bilo srečanje okrnjeno. Ž OK ZSMS Novo mesto so nas namreč obvestili, da je bil pri njih namestnik sekretarja za nostrarne zadeve ter jim sporočil, naj srečanja antiprohibicionistov ne bi bilo zaradi tega, ker ni prijavljeno in ker bi se naj bali provokacij?! Verjetno je nastala panika zaradi obvestila v Mladini, kjer je med drugim pisalo, da naj udeleženci prinesejo jointe s seboj. Ker smo opozorilo iz Novega mesta žal vzeli resno, smo o tem obvestili Radio Student ter potencialne udeležence iz drugih krajev Slovenije, zaradi česar je bila udeležba slabša. Upamo, da podobnih zapletov v prihodnje ne bo.

METAL

IZ PRVE ROKE

Po kratkem zimskem sušnem času se nam pomladi obeta bolj plodno obodje na koncertnih odrih, saj nam razni organizatorji ponujajo nekaj mega koncertov.

Najbolj mega (merjeno v wattih) bo seveda nastop starega, a vse prej kot odsluženega heavy metal mačka **Lemmyja Kilminstra** in njegove huronske bande, **MOTORHEAD**. Motorhead so seveda glavna referenca in izhodiščna točka novega metala, predvsem pa edini heavy metal band, ki je od svojega nastanka (sredi sedemdesetih let) izyjal hrupno glasbo, v svoji zvočni ostrini primerljivo s punkovsko neposrednostjo. Lemmy in njegova motoristična tolpa bodo odropotali svoj nastop nekje okoli **27. aprila** — organizator koncerta pa ni nihče drug kot Radio Student v sodelovanju s Komapsom (kraj: **Hala Tivoli, Ljubljana**).

Za nameček pa lahko napovemo še koncerta **UB 40** in **The Cure**, ki bosta prav tako v **Hali Tivoli enkrat v maju**. Začnite pridno varčevati!

Študentski časopis Katedra
Tyrševa 23
62000 Maribor
Telefon (062) 212 004

Številka žiro računa
51800-678-81846

Ustanovitelj in izdajatelj:
Univerzitetna konferenca
ZSMS Maribor

Predsednica časopisnega sveta:
Dragica Korade

Katedra izhaja ob podpori
Druženega dogovora o finan-
ciranju mladinske periodike v
Sloveniji.

Uredništvo: Danilo Vežjak (glavni urednik), Sašo Dravinec (odgovorni urednik), Silvo Zapučnik, Peter Tomaž Dobrila, Rajko Muršič, Darinko Kores-Jacks, Miro Lenič.

Oblikovalec: Beno Artnak
Tehnična urednica: Snežana Štabi

Lektor: Boris Svetel
Vodja prodaje: Gorazd Kos

Tisk ČGP VEČER Maribor

Naklada 6000 izvodov

Cena posameznega izvoda
2.500 din

Naročnina za vse leto znaša
35.000 din, za pravne osebe
70.000 din, za tujino 30 DEM
oziroma enako vsoto v drugi
valuti.

Oproščeno prometnega davka
po sklepu št. 421-1/70 z dne
11. 2. 1970.

Uradne ure: razen v soboto in
nedeljo vsak dan med 11. in 13.
uro.

DRUGOAPRILSKA

V nedeljo naj bi se zgodilo. Socialistična zveza je poskrbela, da bomo lahko navijali za Marka Bulca ali za Janeza Drnovška. Polnoletni ljudje države Slovenije se bomo lahko tajno izrekli o človeku, ki ga bodo izvolili za člana predsedstva SFRJ. Za našega človeka, predstavnika Slovencev in drugih ljudi, ki živijo v naši republiki v majavi federaciji. Može in žene, ki imamo volilno pravico, se bomo prvič izrekli za šefa države in poglavarja neuvrščenih. Razveseljivo bi bilo, ko bi na volišča prišlo čimveč ljudi, vabi večina piscev, ki imajo v glasilih sdelja priložnost komentirati našo novo volilno prakso. Spet je delano ozračje, značilno za aktivistične čase zanosne hoje na volišča (ki so se seveda razlikovale od prostovoljne poti h katerim od verskih obredov).

Novo je res. Bolj kot novodobno, novo-resnično, novo-prepričljivo, novo-iskreno, novo-obetajoče pa so te volitve novo-okrog prenašanje. V Socialistični zvezi, v eni od pri nas ustanovljenih organizacij, se bo mogoče odločiti za predstavnika države v federaciji. Organizacija, ki je postavila kandidata s svojo novo finto ne naredi koraka k neposrednim volitvam. S podkupovanjem le še širi in pogloblja prepaj, nastavljen z zvito zgrajenim sistemom v oblakih. Prav nič ne vznemiri, prav tiobenega neznanega pričakovanja ne obeta. Prav nič ne prepričuje, da bom naslednjič že neposredno volil. Da bom lahko rekel ja tistemu, ki mi zaupam, ki bo imel nad ritjo hrbet in glavo. Da bom lahko rekel ja tistemu, ki mi ga ne bodo nastavili.

Ljudje s poslušom za prepričevanje nastavljenih provincialnih politikov so samozavestni, ker se združeni Slovenci spet borimo za preživetje. Ljudje z veseljem do poslušaja so pustili javno odločiti se za enega od svojih. Populizma se branijo. Naše volitve pa niso nič drugega kot naša inacija

fistega, česar se bojimo. Naša politika ni prav nič drugega kot politika. Iger!

Polnoletni ljudje drugega aprila (to bližini dneva prej, ko je mogoče tudi priznati, da lažeš, ne bom posebej razglabljal, ker so to že drugi napravi, jim pa pritegnem v tistem delu, kjer menijo, da se bo neresnost in nategovanje raztegnilo še na dan pozneje) ne bo izgubili nedolžnosti. Ne bo prišlo do neposrednega kontakta. Preostala nam bo možnost. Masturbirati!

Drugega aprila bomo lahko navijali, kot sem zapisal na začetku. Športno. Tako bomo tudi potrpežljivi prenesli še en poraz v igri. V njej ni naključij. Ne morejo se pojaviti, za njih ni prostora, ne zraka. Je pa dosti govora o demokraciji in demokratizaciji.

Ob drugoaprilski šali so v sdelju predlagali tudi referendum o njih samih. Imenitna poteza. Naslednji poteg figur na njihovi šahovski tabli je bil še imenitnejši. Simpatični ateji, ki tožijo, kako hudo je danes biti vzravnani slovenski politik, so krivi pod težo bremen odločili, da pravzaprav to ni potrebno. Še prej pa so šli v Cankarjev dom. Se še enkrat zaigrali OF (z vsemi igricami vred, ki so se zgodile v prvem OF) in naslednji hip obrnili celo svoje izrečeno. (Komunisti v občinah, ki vodijo komiteje za SLO in DS, so na tako imenovanih kadrovskih koordinacijah po reakcijah z juga prišli na dan s svojo prav nič ravno držo). Previdneži, ki nimajo občutka za politični marketing, slutijo pa, da morajo storiti tudi kaj nevajnega. Seveda ne pometejo s pravo demokracijo z navalom musolinijevstva z juga, ki se ga bojijo, na primer. Ga pa dražijo, da se bolj smrdi. Z nami se igrajo igrice, skozi katere je videti, da ne mislijo resno. Kar nam servirajo, je demokracija na njihov način. Demokracija pa ni kulinarika, četudi se jo da požreti.

Torej, kaj napraviti? Edina možnost me ne zadovoljuje. Tako se ji bom odrekel!

Bojan Tomazič

ŠALA

Pri tem ne smemo pozabiti, kako je do tega nadomestka, s katerim naj bi nas znova prepeljali žejne črne vode, sploh prišlo: zaradi pravega plaza kritik, ki so se vsule po vsakih

TEGA OSLA BOM

V skladu s svojim prepričanjem, naj človek ničesar ne vzame preveč resno, niti svojih naukov ne, je učitelj rad pripovedoval tale zgodbo o sebi:

«Moj prvi učenec je bil tako šibak, da so ga vaje uničile. Mojega drugega učenca je spravilo ob pamet, ker je tako resno izpolnjeval vaje, ki sem mu jih dal. Mojemu tretjemu učencu je otopel razum, ker se je preveč posvečal kontemplaciji. Toda četrtemu se je posrečilo, da je ohranil zdravo pamet.»

«Zakaj je bilo tako?» je vedno kdo vprašal.

«Morda zato, ker je bil edini, ki se je upr izpolnjevanju vaj.» Učiteljeve besede je vedno spremljal glasen smeh.

Anthony de Mello,
Minuta modrosti

Ko marljivo, glasnik uradnih stališč v prizadevanju izpolnjevanju vaj mladodane s fanfarami oznanjajo bližajoči se dan D, ko bomo prvič neposredno volili — in v oklepaju dodajajo, da to res se ni tisto «ta pravos», smo pa na dobri poti (seveda, samo kakšna takšna «malenkost» kot je uzakonjenje neposrednih volitev s temeljito spremembo sistema še manjka) —, lahko tisti, ki skušamo ohraniti zdrav razum, samo zavzdihnejo: Takšne volitve? Ne, hvala! In sklenemo, da se te drugoaprilske (ustrezneje bi bilo reči prvoaprilške) vaje ne bomo udeležili. Izbira med dvema kandidatom, kakršno nam na ta dan s polnimi usti demokracije ponujajo namesto neposrednih volitev, je samo še ena od fars, ki jih z neizmernim cinizmom producira sistem oziroma elita, ki ga vzdržuje.

Pri tem ne smemo pozabiti, kako je do tega nadomestka, s katerim naj bi nas znova prepeljali žejne črne vode, sploh prišlo: zaradi pravega plaza kritik, ki so se vsule po vsakih

od zadnjih volitev, zlasti po tistih za člana republiškega predsedstva, ko je bil izigran Igor Bavčar. Oblast kot Veliki učitelj, ki obravnava uste, ki jih predstavlja, kot nebogljene učenčke, je namreč spoznala, da mora sprameniti metode, če noče tvegati upora v svoji šoli. Poudarek je seveda na metodah kot slepilu, ki naj bi nas prepričalo, da se spreminja tudi vsebina. Da je ta ostala ista, o tem je odvet izgubljeni besede.

Svojevrstni paradoks — seveda logičen v sistemu, sestavljenem iz samih nadomestkov, kakršen je delegatski sistem kot surrogat modernega parlamentarizma — je, da vnaša »prvine neposrednosti« v volilni mehanizem SZDL, ki se sam skromno razglša zgolj za volilni servis, ob tem ko seveda ostaja filter za vstop v skupščino. Toda ob volitvah za člana republiškega predsedstva smo se vsaj zabavali, ko so se v povoličnem boju komunisti pripravili, katerega nekomunističnega kandidata bi morali izbrati (kot je zapisal Pavle Gantar); zdaj se lahko ob drugoaprilski izbiri med dvema enakima kandidatom (kakšna izbira je to?), ki so nam ju spet izbrali posredniki (beri elita) — in ti morajo našo »voljo« potem še enkrat potrditi — samo še cinično ponorčujemo ob zapilku na naš račun.

Kar zadeva sdeljska prizadevanja: nekaj, kar lahko pomagajo, je obenem tudi ovira, pravi de Mellov učitelj. Kajti: «Osel, ki te prinese do vrat, ni primeren, da bi te ponese tudi v hišo.» Ker pa je v končni fazi osel tisti, ki rine z oslom čez prag, bom tokrat razjahala in prepustila korakanje na okrašeno volišče poslušnejšim učencem. Do pravih neposrednih, svobodnih volitev.

Darka Zvonar

RAZJAHALA

Na tem mestu zvenijo kar prerosko besede Maxa Stirnerja s konca prejšnjega stoletja, ko je zapisal, da je bil monarh ubog v primerjavi s tem novim, »suverenum narodom« in da v taksem liberalizmu najdemo samo nadaljevanje nekdanjega prezira lastnega Jaza. Stirnerjeva anarhistična puscica je seveda letela proti buržuazni demokratski Državi, ker so komunistične šele sanjali. Zato pa velja sto let kasneje — za ponazoritev — parafrazirati Marxa iz 18. Bru-

VOLITI ALI NE, TO SPLOH NI

Nedeljski referendum o kandidatu SZDL za predsednika gorate balkanske države in tačnih, a do zob oboroženih neuvrščenih, ne bo nič bolj zanimiv od tistega daljnega opredeljevanja z gumijastimi krogljicami. Prav nasprotno: niti najmanjše možnosti ne bo, da bi se lahko tisti, ki se je odločil voliti, lahko zmotil. Izbral bo lahko med dvema enakima, že izbranima.

Govoriti, da je nedeljsko opredeljevanje prvi korak k neposrednim volitvam, je podcenjevalno: določanje kandidatov na oddaljenem, odujtem mestu in na slabo definiran način, kaže na podcenjevanje volilcev (ali baze, če hočete). Če so že izbrali dvojico, ki jo pod plaščem demokracije dajejo v neposredno odločanje, bi lahko izbrali tudi samo enega. Seveda pa je nedeljsko opredeljevanje tudi nekonsistentno: neposredno odločanje za najvišjo državno funkcijo poteka znotraj SZDL, kar navaja k sklepu, da je pač slednja suveren. In ne samo to, ker je tiste, o katerih se bo spleh možno odločiti, določila kandidacijska konferenca (znotraj SZDL), o kateri pa smo lahko prepričani, da so jo sestavljali večinoma partijski, smo že pri naslednji ugotovitvi: suveren je pač ta, sestopajoča, partija.

Na tem mestu zvenijo kar prerosko besede Maxa Stirnerja s konca prejšnjega stoletja, ko je zapisal, da je bil monarh ubog v primerjavi s tem novim, »suverenum narodom« in da v taksem liberalizmu najdemo samo nadaljevanje nekdanjega prezira lastnega Jaza. Stirnerjeva anarhistična puscica je seveda letela proti buržuazni demokratski Državi, ker so komunistične šele sanjali. Zato pa velja sto let kasneje — za ponazoritev — parafrazirati Marxa iz 18. Bru-

maira Napoleona Bonaparta: če so bile prve volitve tragedija, so druge pač farsa.

Ugotavljanje in besedovanje, ali naj na referendumski listič uvrstijo tudi vprašanje o podpori slovenskemu političnemu vodstvu, je odvet. Že s samo udeležbo je ta podpora izrečena. Ker sta oba kandidata (možna, ali kakršna že) že sedaj znotraj oblasne nomenklature, je podpora njima seveda tudi podpora slovenskemu političnemu (partijskemu) vodstvu. Gre za zvit manever: v času, ko komunisti trumoma zapuščajo svojo partijo (izstop napoveduje tudi naš sodelavec Andrej Fištravec) in ko partija išče nove metode svojega delovanja, jih tudi najde. Na zelo subtilen način omogočijo odločanje o že odločenem oziroma iščejo lastno legitimnost kar med vsemi prebivalci Slovenije (listimi z volilno pravičo). Ob tem pa visi kot Demoklejev meč grožnja, da hudičjo manjše zlo, kot si ga lahko mislimo.

Torej, čas je za državljansko iniciativo. Ne velja pasti na finto, da potrebujemo politično vodstvo, ki bo znalo in moglo nastavlja hrbet v Beogradu, ker je to izsiljevanje. Gre enostavno za to, da na takšen referendum ne pristajamo, torej se ga ne bomo udeležili. Gre tudi za to, da slovensko politično vodstvo ni naredilo nič, da bi kjerkoli kodificiralo demokratske pridobitve slovenske pomlad.

Predvsem pa gre enostavno za to, da bodo naslednje volitve neposredne ali pa jih ne bo. In če mora kdo korakati do neposrednih volitev, mu zabrusimo, da je srž demokracije v volitvah, ne pa v marsiranjih!

Saso Dravincec

MOJA DEŽELA.

VPRAŠANJE!